



Akademisyen olmak*

Being an academician

Tanju Gürkan¹

Makale Geçmişi

Geliş : 01 Şubat 2018

Düzeltilme : 08 Şubat 2018

Kabul : 09 Şubat 2018

Makale Türü

Derleme Makale

Article History

Received : 01 February 2018

Revised : 08 February 2018

Accepted : 09 February 2018

Article Type

Review Article

Öz: Akademisyen ya da akademisyenlik kavramlarının kökünü oluşturan akademi kavramı Platon'un Atina'da öğrencilerine ders verdiği 'Akademia' zeytinliğinden gelmektedir. Zaman içinde bu isim belli bir kariyer ve bu kariyere sahip insanlar için kullanılmaya başlanmıştır. Akademisyenlik birbirini gerektiren ve besleyen birden fazla eylemi içermektedir. Bugünün dünyasında bir insanın kendisini mutlu kılacak ve coşku ile bağlanacağı bir işi seçmesi çok önemlidir. Bu makalede akademisyen olmayı düşünen lisans öğrencisi gençler ve akademik çalışmayı seçmiş genç akademisyenler için önemli noktalar vurgulanmakta ve bu iki grup için ayrı ayrı bir yol haritası önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akademisyen, akademisyenlik, akademisyen özellikleri

Abstract: The concept of academy, which forms the basis of academicianship originates from the olive grove named 'Academia' where Platon gave lectures to his students. In time this word has started to be used for a certain career, and for a certain group of people with such career. Academicianship incorporate more than a single action which necessitate and nurture each other. In the world that we live in, it is extremely important for a person to choose a profession which will make him happy and to which he can connect with enthusiasm. In this article, for undergraduates who aims to become an academician and for young academicians important items are emphasized and (for each group) separate roadmaps suggested.

Keywords: Academician, academicianship, characteristics of academicianship

DOI: [10.24130/ecced-jecs.196720182278](https://doi.org/10.24130/ecced-jecs.196720182278)

* 5.Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresinde "Panel konuşması" olarak sunulmuştur.

¹ Lefke Avrupa Üniversitesi, Dr.Fazıl Küçük Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi, tnjgurkan@gmail.com

GİRİŞ

Akademisyen ya da akademisyenlik kavramlarının kökünü oluşturan akademi kavramı Platon'un Atina'da öğrencilerine ders verdiği 'Akademia' zeytinliğinden gelmektedir.

Zaman içinde bu isim belli bir kariyer ve bu kariyere sahip insanlar için kullanılmaya başlanmıştır. Akademisyen; bir disiplinde lisans eğitimi aldıktan sonra aynı ya da farklı bir disiplinde lisansüstü eğitim yaparak ihtisas kazanmış ve bir üniversitede çalışan kişidir. Akademik kariyer kişiye çok fazla alan tanıyan, belirli bir işten fazlasını sunan, yalnızca çalışmak anlamına gelmeyen, aynı zamanda bir yaşam şekli ve düşünüş biçimi olan bir kariyer tipidir.

Akademisyenlik ve akademik çalışmalarla ilgili olarak ortaya atılan yeni etkinlikler ve oluşturulan standartlar akademisyenlerin görevleri ya da diğer deyişle yapacakları etkinlikleri çeşitlendirmektedir. Boyer (1990) akademisyenlerin dört eylemi yerine getirdiklerini belirtmektedir. Bunlar; bilginin keşfedilmesi, bütünleştirilmesi, uygulanması ve öğretimidir. Keşfetme ve bütünleştirme eylemleri akademisyenlerin araştırmacı ve sentezleyici yanını, uygulama eylemi bilgi ve becerilerini toplum hizmeti için kullanmalarını, öğretim eylemi ise bilgi, beceri ve tutumlarını öğrencileri ile paylaşmalarını yansıtmaktadır. Hattie ve Marsh (2002)'a göre akademisyenlerin temel eylemleri, öğretme, araştırma, yönetim ve toplum hizmetidir. Burada sözü edilen araştırma eylemi Boyer'in keşfetme ve bütünleştirme eylemlerine, toplum hizmeti ise uygulama eylemine karşılık gelmektedir. Aslında birbirinden farklı gibi görünen bu eylemler bir bütünü oluşturan ve birbirini etkileyen eylemlerdir. Örneğin araştırma ve öğretim etkinlikleri için akademisyenlerde aranan temel yeterlikler benzerdir. Araştırma ile elde edilen bilgi ve beceriler öğretim ve toplum hizmetlerini olumlu yönde etkilerken, öğretim etkinlikleri de akademisyenlerin araştırma yaptığı özel alanı bütünsel olarak anlamasına ve düşünme süreçlerini netleştirmesine katkıda bulunabilir. Özetleyecek olursak akademisyenlik birbirini gerektiren ve besleyen birden fazla eylemi içermektedir. O nedenle de başta belirtildiği gibi akademisyenliği bir meslek gibi algılamak ve ele almak yerine bir yaşam biçimi olarak düşünmek daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Bugünün dünyasında bir insanın kendisini mutlu kılacak ve coşku ile bağlanacağı bir işi seçmesi çok önemlidir. Yaşamımızı anlamlı kılmak büyük ölçüde buna bağlıdır. Akademisyenlik çok para kazanıp zengin olunacak bir meslek değildir. Ancak akademisyenlik para ile ölçülemeyecek kadar manevi tatmin sağlayan doyumunu çok yüksek bir iştir.

Bu yaşam biçimini seçmeyi düşünen yani akademisyen olmak isteyen gençlere ve akademisyenliği seçmiş olan genç akademisyenlere akademisyen olmakla ilgili görüşlerimi kısaca iki ayrı başlık altında ele almak istiyorum.

Akademisyen olmayı düşünen lisans öğrencisi gençler;

- Amaç ve hedeflerinizi belirleyin. Bu amaç ve hedeflerin size ne kadar uygun olduğunu sorgulayın. Size uygun olmayan hedeflerin peşinde koşmak sizi hem başarısız hem de mutsuz edebilir. Belirli aralıklarla amaç ve hedefleriniz için belirlediğiniz yolu ve ilerlemekte olduğunuz bu yoldaki planlarınızı ve etkinliklerinizi değerlendiriniz.
- Gerek lisans gerek lisansüstü çalışmalarınızda derslere devam ediniz. Başka kaynaklardan da bilgi edinebilirsiniz ancak alanında uzman bir akademisyenin derslerinde daha farklı bilgi, beceri ve deneyimler elde etme şansınız olacaktır. Derslerdeki katılımınız, diğer öğrenciler ve öğretim elemanları ile gireceğiniz etkileşimler sizin ufkunuzu genişletecektir.
- Yüksek notlar almak için çaba harcayınız. Yüksek ortalamaya sahip olmak sizin önünüzü açacaktır. Bunun için ezbercilikten uzaklaşıp sahip olduğunuz bilgileri kalıcı ve uygulanabilir hale getirecek farklı çalışma yaklaşımlarını benimsemeye çalışınız.
- Dile hâkim olunuz. Akademik kariyer yapmayı düşünen bir insanın öncelikle kendi ülkesinde kullanılan eğitim-öğretim dilini etkin olarak kullanması, dilbilgisi ve imla kurallarını bilmesi, zengin bir kelime dağarcığına sahip olması çok önemlidir. Ancak bu yeterli değildir. Bunun yanısıra en az bir yabancı dile de hâkim olması beklenmektedir. Akademisyenliğin özellikle araştırma boyutu düşünüldüğünde yabancı dile hâkimiyet kritik bir beceridir.
- Kendinize bir alan belirleyiniz. Lisans eğitiminiz boyunca aldığınız dersler ve konular arasından kendinize ilginizi en fazla çeken, üzerinde yoğunlaşabileceğinizi düşündüğünüz tek bir alan seçmeye çalışın. Lisansüstü eğitiminizden itibaren akademik kariyeriniz boyunca sizden bu alanla ilgili çalışmaları ve yenilikleri izlemeniz, bu alanın literatürüne hâkim olmanız, bu alanda ders vermeniz ve bu alanla ilgili araştırmalar yapıp alana katkı getirmeniz beklenecektir. Bu nedenle belirlediğiniz alanın ilginizi çeken, çalışmaktan zevk alacağınız ve kişisel yeterliklerinize uygun bir alan olmasına dikkat etmeniz gerekmektedir.
- Çok okuyunuz. Akademisyen olmak için okumayı bir alışkanlık haline getirmeniz gerekir. Yalnızca kendi alanınızla ilgili okumalar yeterli değildir. Alanınızla ilişkili diğer alanlardaki çalışmaları da izlemeniz, edebiyat ürünlerini okumanız, güncel olayları izlemek için çeşitli gazete ve dergileri takip etmeniz, okuduklarınızdan sonuçlar çıkarmanız da

gerekmektedir. Çok okumak yalnızca bilgi ve fikir sahibi olmak için değil, hızlı okuyup anlama, analiz ve sentez yapabilme, eleştirel düşünebilme gibi yeteneklerinizi geliştirmek için de çok önemlidir.

- Sosyal, kültürel ve sanatsal etkinliklere katılınız. Akademisyen olmak isteyenlerin bu tür etkinlikleri izlemesi ve katılması ilgi alanlarının genişlemesine ve genel kültürlerinin zenginleşmesine katkı sağlar. Akademisyenlerin bu yönleri ile gençlere ve toplumdaki diğer insanlara örnek olması beklenir.
- Araştırmayı alışkanlık haline getiriniz. Akademisyenin aranan bir diğer niteliği de meraklı olması ve bu merakını gidermek için çeşitli kaynaklardan araştırma yapmayı alışkanlık haline getirmiş olmasıdır. Yeni duyduğunuz bir bilgiyi hemen kabullenmek yerine o bilgi ile ilgili detaylı araştırmalar yapmanız, kulaktan dolma bilgilere rağbet etmemeniz gerekir.
- Açık fikirli ve esnek olunuz. Akademisyenlik yeni bakış açılarına ve farklı fikirlere açık ve hoşgörülü olmayı gerektirir. Çalışma saatleriniz bile diğer pek çok işin saatleri gibi standart saatler olmayacaktır. Sıkça kendinizi geliştirmek ve öğrencilerle ilgilenmek için özel zamanlarınızı da kullanmanız gerekecektir. Bu durumda özellikle öğrencilerle ilgilenirken empatik yaklaşımları kullanmayı benimsemek önemlidir.
- Seçtiğiniz alandan akıl danışacağınız bir hocanız (mentörünüz) olsun. Tercihen aynı alandan ya da yakın bir alandan kıdemli ve akademik çalışmaları ile öne çıkmış bir hocadan zaman zaman görüş almak ve yapmayı düşündüğünüz çalışmaları tartışmak sizin için çok aydınlatıcı olacaktır.
- Lisansüstü eğitiminiz sırasında çalışma fırsatı elde etmek için gayret sarf ediniz. Yüksek Lisans ve Doktora çalışmalarınız sırasında özellikle araştırma görevlisi olarak çalışmak size büyük bir kolaylık ve pek çok olanak sağlayacaktır. Böylelikle mesleğin inceliklerini öğrenme şansınız olacaktır.
- Akademisyen olmayı gerçekten isteyip istemediğinizi tekrar tekrar düşününüz. Akademisyenliğin neleri gerektirdiğini ve bunların sizin yeterliklerinizle ne kadar uyduğuna bu yola girmeden önce iyice sorgulayınız. Bu işi gerçekten istediğinizden emin olunuz. Akademisyenliğin bir iş bulmuş olmaktan çok daha öte bir şey olduğunu ve bunun bilim insanı olmanın peşinde olmak anlamına geldiğini unutmayınız.

Genç akademisyen arkadaşlarım;

Bir yaşam biçimi olarak akademisyenlik mesleğini seçmiş olan bilim insanının her şeyden önce hoşgörülü, alçak gönüllü, kendini denetleyebilen, sabırlı ve paylaşımcı yapısı ile fikirlerine ve çalışmalarına yapılan eleştirilerden ders çıkaran ve bildikleri ile değil bilmedikleri ile öz eleştiri

yapabilen bir insan olması gerekir. Bunların yanı sıra nitelikli akademisyen olmak isteyenlerin şu ana noktalarda da kendilerini geliştirmeleri beklenir.

- Alanında seçtiği bir ya da iki konuda derinleşmesi, hem kendi alanını hem de yakın olan alanları izlemesi ve böylece geniş bir bilgi dağarcığına sahip olması beklenmektedir. Bu bilgiler onu akademisyenliğin ötesine taşıyarak bir bilim insanı konumuna yükseltecektir.
- Kendi konunuzda geçmişte ulusal ve uluslararası alanda kimlerin çalıştığını ve yapmış oldukları çalışmaları çok iyi bilmeniz sağlam bir temele sahip olmak için gerekmektedir. Böylece zaman içinde alanınızın nasıl geliştiğini, kimlerin hangi konularda ne tür çalışmalar yaptığını bilmek sizin vizyonunuzu geliştirecek ve size ilham verecektir.
- Günümüzde disiplinler arasındaki sınırlar eskiden olduğundan çok daha belirsiz hale gelmiştir. En önemli ve çarpıcı gelişmeler bilimlerin diğer bilimlerle olan sınırlarında gerçekleşmektedir. Bu nedenle interdisipliner alanlara yönelmek önemlidir. Bu bağlamda başka disiplinlerdeki uzmanlarla işbirliği içinde ortak çalışmalar yapmak anlamlı olacaktır.
- Akademik yaşamda eskiden olduğu gibi bir hoca ve onun doktora öğrencileri şeklindeki çalışma biçimi artık yerini ulusal ve uluslararası araştırma ağlarına dahil proje ekipleri şeklindeki çalışma biçimine bırakmıştır. Çünkü bu tür çalışmalar daha verimli sonuçlar vermektedir. Bu tür projelerde yer almak ve projenin etkin bir üyesi olmak gelişmeniz için önemlidir.
- Akademisyenlerin günümüzde araştırma ve yayın etkinliklerinde çok sayıda ürün anlayışından kaliteli ürün dönemine geçildiğini ve bu durumun devam edeceğini bilerek çalışmalarında kaliteyi öne çıkarmaları gerekmektedir.
- Akademisyenin yalnızca iyi bir araştırmacı olması yetmez, iyi bir öğretmen olması da gerekmektedir. Bir akademisyenin araştırma ve topluma hizmet çalışmaları iyi bir öğretmen olmasını engellememelidir. Bu konuda da kendini geliştirmek için yeterli zaman ayırması ve çaba göstermesi gerekmektedir. Ancak iyi bir öğretmenin bilgiyi aktaran olmaktan ziyade öğrencilerinin öğrenen bireyler olarak yetişmelerine zemin hazırlayan ve onlara ilham veren bir insan olması gerektiği de unutulmamalıdır.
- Akademisyenlik genelde çok uzun bir süre aynı topluluktan insanlarla birlikte ya da iletişim içinde olmayı gerektirmektedir. Bu nedenle iyi ilişkiler geliştirmek, anlaşmazlıkları büyütmemek ve uzatmamak, gereksiz çıkışlardan kaçınmak, belli bir sevgi ve saygı çerçevesinde davranmak kişinin lehine olacaktır.
- Akademik yaşamda ahabap-çavuş ilişkilerinden, adam kayırma türü yaklaşımlardan mutlaka kaçınılmalıdır. Özellikle akademik çalışmalarda önyargılardan uzak, bilimsel ve

objektif bir tavır sergilenmesi akademik yaşamın kalitesini arttıracacağı ve zaman içinde kişiye saygınlık kazandıracığı için son derece önemli bir diğer konudur.

- Üniversitelerde yazılı bilgilerin dışında usta-çırak ilişkileriyle aktarılan bir kültür bulunmaktadır. Bu kültürü oluşturan bilgi ve geleneklerin bir nesilden diğerine aktarılması önemlidir. Bu nedenle genç akademisyenlerden kıdemli akademisyenlerle iyi ilişkiler içinde olarak bu kültürü kendilerinden sonrakilere geliştirerek iletmeleri beklenmektedir.

Akademisyen olmayı düşünen lisans öğrencilerinin ve genç akademisyenlerin yukarıda belirtilen özellikleri inceledikten sonra akademisyenliğin son derece karmaşık ve yüklü görevleri olan bir uğraş alanı olduğunu düşünmüş olduklarını tahmin ediyorum. Gerçekten de öyledir. Bilim insanı olmayı amaçlayan akademisyenlerin evrensel olma zorunluluğunun yanı sıra gerçeği arama, bulgularını toplumla paylaşma, eleştiriye açık olma, gerçekleri söyleme cesaretini gösterme gibi yükümlülükleri de vardır. Ayrıca bilim insanı tüm insanlığa ve doğaya karşı da sorumludur. Ancak akademisyenliğin kişinin kendi zamanını planlamasına izin veren, hiyerarşik yapının az olması nedeniyle bürokratik ilişkilerin fazla olmadığı ender mesleklerden biri olduğu da unutulmamalıdır.

Bunca görev ve sorumluluğu yerine getirebilmek için öncelikle bu işi sevmek ve tutku ile bağlanmak gerekmektedir. Akademisyenlikteki görev ve sorumlulukları yerine getirirken tutku kadar önemli bir diğer özellik de sebat göstermektir. Zorluklar ve başarısızlıklar karşısında yılmamak, hayal kırıklıklarının üstesinden gelip aynı tutku ile yola devam etmektir sebat. Sebat gösterenler ve tutku ile çalışanlar er geç amaçlarına ulaşırlar.

Evli olan akademisyenlerin özellikle de evli kadın akademisyenlerin akademik yaşamın yanı sıra günlük yaşamlarında da bir sürü özel görev ve sorumlulukları olduğunu düşündüğümüzde onlar için bilim insanı olmanın gerçekten daha zorlu bir yaşam olduğunu söyleyebiliriz. Ancak planlı olunursa ve yapılan planlara uygun davranma azmi gösterilebilirse her şey için zaman bulunacaktır. Kısaca özetleyecek olursak akademisyenlik kişiyi sürekli geliştiren, son derece doyurucu ve saygın bir yaşam biçimidir. Böylesi bir yaşamda başarılı olmanın sihirli anahtarları yaptığımız işi sevmek, tutku ile bağlanmak, sebat göstermek ve planlı olmaktır.

KAYNAKÇA

Boyer, E. L. (1990). *Scholarship reconsidered: Priorities of the professoriate*. Princeton University Press, 3175 Princeton Pike, Lawrenceville, NJ 08648.

- Hattie, J. ve Marsh, H.W. (2012). The relation between research productivity and teaching effectiveness: Complementary, antagonistic or independent constructs? *The Journal of Higher Education*, 73(5), 603-641.
- Odabaşı, H. F., Fırat, M., İzmirli, S., Çankaya, S., & Mısırlı, Z. A. (2010). Küreselleşen dünyada akademisyen olmak. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,10(3),127-142.
- Ortaş, İ. (2004). Öğretim üyesi ya da bilim insanı kimdir? *Pivolka*, 3(12), 11-16.
- Yalçın, H. ve Demirkan, M. (2013). Lisans eğitimi alan öğrencilerin, kadın akademisyenlerin çalışma yaşamındaki durumlarına yönelik algıları. *Yüksek Öğretim ve Bilim Dergisi*, 3(2), 166-172.